Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Deall eich hawliau fel gofalwr

Darllenwch y llyfryn hwn i gael gwybod mwy am eich hawliau o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru).

Daeth Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) i rym ar 6 Ebrill 2016.

Pwrpas y gyfraith hon yw gwella llesiant pobl Cymru, yn enwedig pobl sydd angen gofal a chymorth, a gofalwyr sydd angen cymorth.

Mae'r Ddeddf yn esbonio mai llesiant yw:

- Gwneud yn siŵr eich bod yn gwybod am eich hawliau ac yn deall beth maent yn ei olygu i chi
- Bod yn iach
- Cael eich diogelu rhag camdriniaeth, niwed ac esgeulustod
- Mynediad at addysg, hyfforddiant, cyflogaeth, chwaraeon a hamdden
- Perthynas gadarnhaol gyda theulu a ffrindiau
- Bod yn rhan o'r gymuned
- Cael bywyd cymdeithasol
- Cael cartref saff a diogel

Mae'r Ddeddf yn cynnwys nifer o hawliau y mae'n bwysig i chi wybod amdanynt a'u deall. Mae'r hawliau hyn yr un fath i bob gofalwr – yn blentyn, yn berson ifanc neu'n oedolyn. Mae esboniad o'r hawliau hyn ar y tudalennau nesaf.

Yr hawl i lesiant

Mae'n rhaid i'ch awdurdod lleol, eich bwrdd iechyd lleol a Gweinidogion Cymru hybu llesiant pobl sydd angen gofal a chymorth, **a gofalwyr sydd angen cymorth**.

Yr hawl i wybodaeth, help a chyngor

Mae'n rhaid i'ch awdurdod lleol ddarparu gwybodaeth, help a chyngor am wasanaethau er mwyn i chi allu dod o hyd iddyn nhw a'u defnyddio.

Yr hawl i asesiad os na ellir bodloni eich anghenion drwy wybodaeth a chyngor

Mae'n rhaid i'ch awdurdod lleol gynnal asesiad o anghenion **gofalwyr** a **allai** fod angen cymorth.

Mae'r asesiad hwn yn ffordd o ganfod pa help sydd ei angen arnoch.

Nid yw'r swm o arian sydd gennych yn effeithio ar eich hawl i gael asesiad, ond efallai y gofynnir i chi gyfrannu at gost eich cymorth.

Yr hawl i gael eich clywed a chael rheolaeth dros benderfyniadau am eich cymorth

Yn ystod eich asesiad, mae'n rhaid i'ch awdurdod lleol ofyn i chi **beth sy'n bwysig i chi** fel gofalwr, neu ofalwr ifanc.

Rhaid i chi gael eich cynnwys ym mhob penderfyniad am eich cymorth. Os hoffwch chi, cewch ofyn i ffrind neu aelod o'r teulu fod gyda chi i'ch helpu.

Efallai y bydd rhai awdurdodau lleol yn cyfuno'r asesiad o anghenion gofalwr gydag asesiad ar gyfer y person yr ydych yn gofalu amdano. Dim ond gyda'ch caniatâd chi y maen nhw'n cael gwneud hyn.

Yr hawl i gael eiriolwr

Os nad ydych chi'ch hun yn gallu cymryd rhan lawn yn y trafodaethau, bydd eiriolwr yn gallu helpu i wneud yn siŵr bod eich barn yn cael ei chlywed pan fydd penderfyniadau'n cael eu gwneud am eich cymorth.

Rhaid i eiriolwr **annibynnol** gael ei drefnu os nad ydych yn gallu siarad drosoch eich hun neu os nad oes gennych neb i'ch helpu i fynegi eich barn, eich dymuniadau a'ch teimladau.

Llinellau Gwybodaeth, Help a Chyngor Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol

Cyngor Abertawe:
01792 636519

Cyngor Sir Benfro: 01437 764551

Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent: 01495 315700

Cyngor Bro Morgannwg:
01446 700111

Cyngor Sir Caerdydd:
02920 234234

Cyngor Sir Gaerfyrddin – Llesiant Delta: 0300 33 2222 (24 awr)

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili: 0808 100 2500

Cyngor Sir Casnewydd:
01633 656656

Cyngor Castell-nedd Port Talbot: 01639 686802

Cyngor Sir Ceredigion:
01545 574000

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy:
0300 456 1111

Cyngor Sir Ddinbych:
0300 456 1000

Cyngor Sir y Fflint: 01352 803444

Cyngor Gwynedd:
- Ardal Llŷn: 01758 704099
- Ardal Caernarfon: 01286 679099
- Ardal Bangor: 01248 363240
- Eifionydd a Gogledd Meirionnydd: 01766 510300
- De Meirionnydd: 01341 424499

Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful: 01685 725000

Cyngor Sir Fynwy:
01633 644644

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr:
01656 642279

Cyngor Sir Powys: 01597 827666

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf: 01443 425003

Cyngor Bwrdeistref Sirfol Torfaen: 01495 762200

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam: 01978 292066

Cyngor Sir Ynys Môn: 01248 752736

Manylion cyswllt defnyddiol eraill

Gofalwyr Cymru: Yn rhoi cyngor a gwybodaeth o ansawdd i ofalwyr a'r gweithwyr proffesiynol sy'n eu cefnogi.
Llinell gyngor – dydd Llun a dydd Mawrth: 0808 808 777
www.carersuk.org/wales

Ymddiriedolaeth Gofalwyr Cymru: Wedi ymrwymo i wella'r cymorth a'r gwasanaethau i ofalwyr di-dâl.
0300 772 9702 www.carers.org/country/carers-trust-wales-cymru

Fforwm Cymru Gyfan: Yn rhoi llais cenedlaethol i rymuso rhieni a gofalwyr pobl ag anableddau dysgu.
029 2081 1120 www.allwalesforum.org.uk

Comisiynydd Plant Cymru: Yn amddiffyn ac yn hyrwyddo hawliau plant Cymru.
01792 765600 www.complantcymru.org.uk

Age Cymru: Gwybodaeth a chyngor ar faterion sy'n effeithio ar bobl dros 50 oed yng Nghymru.
08000 223 444 www.agecymru.org.uk/advice

Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru:
Yn diogelu ac yn hyrwyddo hawliau pobl hŷn yng Nghymru.
03442 640670 / 02920 445030
www.olderpeoplewales.com /wl

OGL © Hawlfraint y Goron 2019 WG38506 ISBN Digidol 978-1-83933-518-1 ISBN Argraffu 978-1-83933-517-4